

SYLLABUS

1. Puni naziv nastavnog predmeta:

SOCIOLOŠKE TEORIJE

2. Skraćeni naziv nastavnog predmeta / šifra:**3. Ciklus studija:**

1

4. Bodovna vrijednost ECTS:

7

5. Status nastavnog predmeta: Obavezni Izborni**6. Preduslovi za polaganje nastavnog predmeta:**

Ispunjene predispitne obaveze o čemu odlučuje predmetni nastavnik

7. Ograničenja pristupa:

Neispunjene predispitne obaveze o čemu odlučuje predmetni nastavnik

8. Trajanje / semestar:

1

2

9. Sedmični broj kontakt sati:

9.1. Predavanja:

3

9.2. Auditorne vježbe:

2

9.3. Laboratorijske / praktične vježbe:

0

10. Fakultet:

Filozofski fakultet

11. Odsjek / Studijski program:

Filozofija-sociologija

12. Odgovorni nastavnik:

Dr. sc. Zlatan Delić, vanredni profesor

13. E-mail nastavnika:

zlatan.delic@untz.ba

14. Web stranica:

www.untz.ba

15. Ciljevi nastavnog predmeta:

Osnovni cilj predmeta Sociološke teorije jeste da studenti Filozofije-Sociologije prošire svijest o značaju (i značenju) čitanja, razumijevanja i interpretiranja knjiga i tekstova. Cilj je da se uvjere da je teorijski rad - čitanje i pisanje - u znanosti ne samo korisno, nego neophodno potrebno. Studenti se trebaju upoznati sa sociološkim teorijama i novijim teorijama prakse. Fokus je na stjecanju kritičke svijesti o tome da značenje pojma „teorija“ u Sociologiji nije u suprotnosti sa praktičnim radom. Zato što praksa (djelovanje, akcija,) zapravo podrazumijeva svijesnost, reflektivnost, "praktičnu svijest" o djelovanju, akciji. Zdravorazumsko mnijenje nije znanstvena teorija. U svakodnevnom govoru, riječ teorija ponekad se upotrebljava u omalovažavajućem smislu. Kao sinonim za nepraktičnost, nekorisnost, odsustvo prakse. Suprotno tome, poznata je izreka Imanuela Kanta da ništa ne može biti tako praktično kao dobra teorija. Centralni cilj jeste da studenti nauče da je pogrešno vjerovati da se teorije u znanosti mogu svesti na hipoteze.

16. Ishodi učenja:

Na kraju semestra uspješni studenti, koji su tokom nastavnog perioda kontinuirano izvršavali svoje nastavne obaveze i sa razumijevanjem i čitali obaveznu, preporučenu i dodatno preporučenu literaturu mogu steći šira teorijska, metodološka i konkretna istraživačka znanja neophodna za inteligentnu i racionalnu analizu pozitivnih i negativnih učinaka različitih socioloških teorija: od klasičnih do globalizacije i tranzicije bosanskohercegovačkog društva iz socijalizam u kapitalizam. Očekuje se da su studenti potencijalno motivirani za čitanje obavezne literature i razumijevanje ne samo društva u kome žive, nego i za razumijevanje značenja "globalnog društva znanja" koje im otvara perspektivu za mobilnost i dodatno studiranje u evropskim i neevropskim državama. Očekuje se da su studenti u stanju razumjeti važnost socioloških teorija: globalnih i regionalnih promjena: demokratskih, obrazovnih i tehnoloških promjena; te da su u stanju uvjeriti sebe i druge da je vrijedno i važno kontinuirano učiti kako u globalnom kontekstu tako i u lokalnoj situaciji: obrazovati se za evropske demokratske, kulturne i transkulturalne vrijednosti - za intrinzične vrijednosti slobodnog, otvorenog, građanskog i miroljubivog transnacionalnog, sekularnog društva znanja i vještina utemeljenog na svjetonazorskom, teorijskom pluralizmu, znanstvenom racionalizmu, metodičkoj sumnji i imanentnim razlikama, kao univerzalnim kosmopolitskim vrijednostima čovječanstva. i vrijednosima Bosne i Hercegovine.

17. Indikativni sadržaj nastavnog predmeta:

- Znanost, Znanstvena teorija, Teorijski pluralizam, Esencijalizam, Konstruktivizam, ideologija
- Funkcionalizam, Evolucionizam, Progresivizam, Teorija razmjene, Strukturnizam, Poststrukturalizam
- Teorija racionalnog izbora, Teorija pravde, Ekološke teorije, Teorije konflikta, Kritičke teorija
- Nova kritička teorija, feminičke teorije, Etnometodologija, Postmoderne teorije društva
- Rane teorije globalizacije - dometi rasprava o značenju tog pojma u teorijama hiperglobalista, skeptika, transformacionalista i drugih autora
- Značaj savremenih socioloških teorija (naročito modernizma i postmodernizma) za razumijevanje procesa globalizacije i globalnih promjena u "nastajućem društvu" na kraju druge dekade 21. stoljeća
- Značaj teorija, praksi i politika globalizacije za razumijevanje postsocijalističke tranzicije i empirijska istraživanja promjena.
- Novije teorije globalizacije i njihov značaj za razumijevanje ekonomskih, političkih, kulturnih, tehnoloških, religijskih, ekoloških, obrazovnih i drugih promjena.
- Teorije o promjenama paradigmi: od industrijskog ka postindustrijskom, informacijskom, umreženom, globalnom društvu (znanja, vještina, informacija)

18. Metode učenja:

Planirane su sljedeće aktivnosti uspješnog učenja: redovno prisustvo na predavanjima i aktivno dijaloško učestvovanje u raspravama na času i vježbama, uz prethodne teorijske pripreme za predavanja i racionalan dijalog o značenju teorija, o značenju pojmova u sociologiji, njenim disciplinama i subdisciplinama. Kontinuirani interpretativni rad na razumijevanju socioloških teorija, socioloških tema, problema, dilema, metoda. Kontekstualno čitanje tekstova s obzirom na teorijske i epistemološke pretpostavke kvalitativne metodologije istraživanja prakse čitanja i interpretiranja tekstova, kao i s obzirom na praktičnu primjenu "dvostruke hermeneutike" koju su predložili istraživači socioloških teorija, teorija "globalnog društva znanja", teorija i praksi alterglobalizacije, teorija i praksi postglobalizma itd. Prepoznavanje povezanosti između osnovne literature s najvažnijim društvenim, ekonomskim, političkim, kulturnim, informacijsko-komunikacijskim, religijskim, demografskim, praktičnim i drugim promjenama društvenosti.

19. Objašnjenje o provjeri znanja:

Seminarski rad, Angažman na predavanjima i vježbama, Završni i parcijalni ispiti. Na predispitnim obavezama (u toku slusanja predmeta) studenti mogu ostvariti max 50 bodova (15 za seminarski rad, 5 na angažman na nastavi i vježbama i 2x15 bodova na parcijalnim ispitima). Na završnom i/ili popravnom ispitu studenti mogu ostvariti 50 bodova (pismeno i/ili usmeno).

20. Težinski faktor provjere:

Ocjenjuje se (a) kvalitet seminarskog rad (praksa varanja, copy /paste kultura prevare, nije dozvoljena)

- Ocjenjuju se (b) kvalitet zadataka urađenih na času

Studenti nakon odslušanog semestra, koji izvrše predispitne obaveze polažu integralni ispit, pismeni dio i usmeni dio, (negativna ocjena iz pismenog dijela ispita je eliminatorna).

Popravni ispiti će se održavati integralno i u redovnim unaprijed planiranim ispitnim terminima: april, juni, juli, septembar, oktobar. (U avgustu nema ispita!)

a) ocjena 5 (pet), opisno "ne zadovoljava", za postignutih 0-53 boda

b) ocjena 6 (šest) opisno "dovoljan", za osvojenih 54-63 boda

c) ocjena 7 (sedam) opisno "dobar", za postignutih 64-73 boda

d) ocjena 8 (osam) opisno "vrlodobar", za postignutih 74-83 boda

e) ocjena 9 (devet) opisno "izvanredan", za postignutih 84-93 boda

f) ocjena 10 (deset) za ostvarenih 94-100 bodova.

21. Osnovna literatura:

- Delić, Z. Sociologija, „Off -Set“, Tuzla, 2010. (Treće poglavlje (str. 263-364) i Četvrto poglavlje (str. 413-455)

- Tarner, DŽ. Sociologija, Mediteran; Novi Sad/ Beograd,2009. (Glava 3 str. 69-80)

- Gidens, A. Sociologija, Ekonomski fakultet, Beograd, 2003. (Poglavlje 21 Teorijsko mišljenje u sociologiji, str. 680-702.

- Haralambos M & Holborn, M, Sociologija: teme i perspektive, Golden marketing Zagreb, 2002. (Dio iz Poglavlja 1 pod naslovom Teorije društva, str. 9-21.)

- Burdje, P. Nacrt za jednu teoriju prakse, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999 (Tri modusa teorijskog znanja, str. 147-158)

- Lavić, S. Metodološke rasprave, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, 2014. (Poglavlje 4 Znanje, znanstvene teorije, društvo, str. 205-239)

22. Internet web reference:

Internet web reference povezane sa predmetnim područjem teorija globalizacije, odnosno sa osnovnom, preporučenom i dodatnom preporučenom literaturom određuje predmetni nastavnik u toku prve polovine semestra

23. U primjeni od akademske godine:

2021/2022

24. Usvojen na sjednici NNV/UNV: